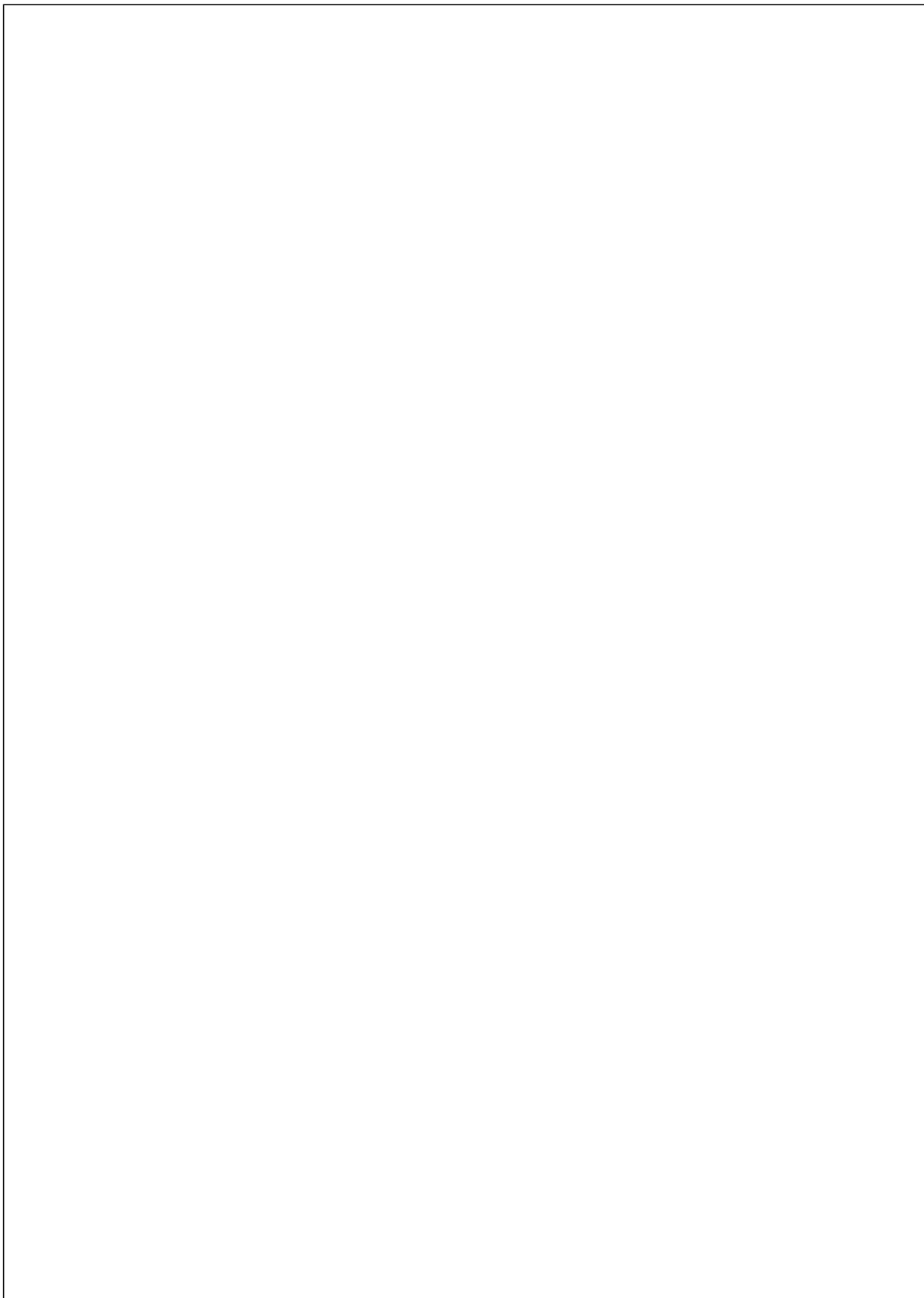

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/175572,Artur-Cieslik-Na-znak-przestrogi-Gdanski-Pomnik-Poleglych-Stoczniowcow-1970.html>
27.02.2026, 02:47

Artur Cieślik: Na znak przestrogi. Gdański Pomnik Poległych Stoczniovców 1970

Trzy strzeliście wznoszące się ku niebu stalowe krzyże, a na nich trzy kotwice trwające w pamięci o poległych w powstaniu grudniowym na Wybrzeżu. 16 grudnia 1980 r. odsłonięto pomnik Poległych Stoczniovców 1970.

16.12

[Grudzień 1970](#) [Kultura](#) [Polityka](#) [historyczna](#) [Solidarność](#)

Pomnik ofiar Grudnia'70 jest świadectwem ofiary życia złożonego przez człowieka prostego, ale wolnego i dumnego, w walce z totalitarnym systemem o godność. To szczególne miejsce w Gdańsku odwiedzali najwięksi tego świata. Przed pomnikiem głowę pochyłili m.in.: 41. prezydent Stanów Zjednoczonych George Bush, premier Wielkiej Brytanii Margaret Thatcher i papież Jan Paweł II.

Pomnik pełen symboli

Jak rozumieć symbolikę pomnika? Trzy krzyże o wysokości 42 metrów i wadze 42 ton każdy, ustawione na planie trójkąta o nieregularnym i spękanym kształcie, upamiętniają trzech pierwszych zabitych stoczniovców. Spinające krzyże mosiężne kotwice, każda ważąca 2 tony, są znakiem nadziei i nawiązują do wydarzeń z 1956, 1970 i 1980 roku.

W dolnej partii pomnika umieszczono płaskorzeźby ze stali nierdzewnej przedstawiające życie stoczniovców. Widnieją na nich również daty: 1956, 1970, 1980 i 1981. Na jednej umieszczono fragment wiersza Czesława Miłosza:

„Który skrzywdziłeś człowieka prostego, / śmiechem nad krzywdą jego wybuchając, / (...) nie bądź bezpieczny. Poeta pamięta. / Możesz go zabić – narodzi się nowy. / Spisane będą czyny i rozmowy (...).”

Od strony stoczni znajduje się mur z około 40 tablicami. Zawierają one m.in: 21 postulatów strajkowych, tekst Psalmu 29, wers 11 (wg przekładu Czesława Miłosza) i nazwiska poległych w 1970 roku.

Na pomniku znaleźć można także inskrypcję z przesłaniem w pięciu językach (polskim, niemieckim, angielskim, francuskim i rosyjskim):

„POMNIK POLEGŁYCH STOCZNIOWCÓW 1970
POMORDOWANYM - NA ZNAK WIECZNEJ PAMIĘCI
RZĄDZĄCYM - NA ZNAK PRZESTROGI IŻ ŻADEN KONFLIKT SPOŁECZNY W OJCZYŹNIE
NIE MOŻE BYĆ ROZWIĄZANY SIŁĄ
WSPÓŁOBYWATELOM - NA ZNAK NADZIEI IŻ ZŁO MOŻE ZOSTAĆ PRZEWYCIĘŻONE.”

Decyzja o wzniesieniu pomnika zapadła w gronie członków Społecznego Komitetu Budowy Pomnika (SKBP) pierwszego dnia po zakończeniu strajków sierpniowych.

W jego powstanie zaangażowani byli wszyscy liderzy rodzącego się ruchu „Solidarność”: Andrzej

Gwiazda, Lech Wałęsa, Henryk Lenarciarz i Anna Walentynowicz.

Ale zanim pojawiły się pierwsze artystyczne i projektowe propozycje, komunistyczna władza próbowała uniemożliwić upamiętnienie ofiar, których sama była sprawcą.

Niechęć czerwonej dyktatury

Józef Wójcik, I sekretarz stocznego Komitetu Zakładowego PZPR, sprytnie proponował, aby uczczenie zabitych robotników przybrało formę tablicy pamiątkowej umieszczonej w tzw. sali tradycji w budynku Stoczni Gdańskiej.

Również wojewódzki konserwator zabytków Mirosław Zeidler oraz architekt miejski Marian Wszelaki, za plecami SKBP, proponowali rozpisanie konkursu i zmianę lokalizacji pomnika na położone z dala od stoczni okolice stacji paliw przy ulicy Jana z Kolna. Ostatecznie wszystkie próby zatrzymania lub spowolnienia prac nad projektem i budową pomnika się nie powiodły.

Pomnik wybudowano bez udziału funduszy państwowo-partyjnych. Na konto SKBP wpływały finansowe datki z kraju i z zagranicy. Składki przekazywano również ze strajkujących zakładów, a do puszek i słoików wystawionych przed Stoczną Gdańską spontanicznie wrzucali pieniądze licznie przybywający pod stoczną mieszkańcy Trójmiasta.

Władze PRL przeliczyły się oczekując, że nie zostanie dotrzymany ambitny terminarz prac budowlanych. Ich zakończenie i uroczystość odsłonięcia pomnika zaplanowano na 16 grudnia 1980 r., w 10. rocznicę kulminacji robotniczego protestu, i ku zdziwieniu partyjnej nomenklatury projekt przeprowadzono bez najmniejszych zakłóceń.

Przed głównymi uroczystościami, na które przybyło kilkadziesiąt tysięcy osób, od godz. 9.00, przez prawie pięć godzin, delegacje polskich zakładów, szkół, regionów i instytucji, składały pod pomnikiem wieńce i kwiaty. Przy pomniku warty honorowe wystawili gdańscy harcerze, a także wojsko. Punktualnie o godz. 17.00 rozbrzmiały kościelne dzwony i zawyły syreny zakładów z całego miasta, co rozpoczęło główne uroczystości.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Grudzień 1970, Kultura, Polityka historyczna, Solidarność

Artykuł